

SCENARIUSZ ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH

TEMAT:

Od australopiteka do homo sapiens sapiens – czyli spotkanie z prehistorią

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń

- zna etapy rozwoju człowieka,
- potrafi scharakteryzować warunki życia ludzi w epoce prehistorycznej,
- potrafi wymienić największe osiągnięcia cywilizacyjne ludzi pierwotnych,
- rozumie istotę rewolucji neolitycznej,
- potrafi posługiwać się pojęciami poznanymi na zajęciach,
- kształci umiejętność współdziałania w grupie i twórczego rozwiązywania problemów.

CZAS:

- 2 * 60 minut

MATERIAŁY:

- karta pracy ucznia,
- krzyżówka,
- ilustracje, przeźrocza, foliogramy
- krzemień, kawałek suchego drewna, patyki, suche siano, węgiel do rysowania, kartka szarego papieru, kawałki futra., muszelki, kamyczki, sznurek itp.

**Zajęcia opierają się na założeniu,
że uczniowie posiadają już podstawową wiedzę
o życiu ludzi pierwotnych zdobytą na lekcjach historii**

ORGANIZACJA ZAJĘĆ:

- uczniowie siedzą w grupach.
- przy jednej ze ścian nauczyciel ustawia ławkę, a na niej wspólnie z uczniami zebrane rekwizyty. Pogięty arkusz szarego papieru, przymocowany np. do tablicy ma przypominać ścianę jaskini, ustawione na stole patyczki – ognisko, a wokół nich kamienne narzędzia, kawałki drewna, muszelki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę zajęć.
2. Nauczyciel przedstawia etapy rozwoju człowieka:
  - prezentuje ilustracje ukazujące przedstawicieli poszczególnych gatunków (foliogram), uczniowie próbują samodzielnie wskazać zauważone różnice pomiędzy kolejnymi etapami rozwoju człowieka,
  - należy zwrócić szczególną uwagę na „osiągnięcia cywilizacyjne” poszczególnych gatunków,
  - w trakcie opowiadania uczniowie wypełniają tabelkę znajdującą się w karcie pracy (*załącznik nr 1*).
3. Nauczyciel przydziela zespołom uczniów zadania (*załącznik nr 2*).
4. Poszczególne grupy prezentują krótkie pantomimy. Pozostali uczniowie próbują odgadnąć jaki rodzaj gatunku człowieka jest przedstawiany.
5. Nauczyciel krótko podsumowuje prezentacje poszczególnych grup.
6. Nauczyciel wyjaśnia na jakie epoki dzieli się okres prehistoryczny. Podkreśla, iż podstawa podziału na epoki był rodzaj materiału, z którego wytwarzano narzędzia. Wspólnie z uczniami przypomina w jaki sposób wytapiano metale.
7. Uczniowie wypełniają fragment karty pracy (*załącznik nr 1*).
8. Nauczyciel proponuje kolejne zadanie polegające na wcieleniu się w rolę człowieka pierwotnego i wymyśleniu historii z życia tej postaci.
9. Zespoły uczniów wykonują zadania zgodnie z instrukcją (*załącznik nr 3*).

10. Nauczyciel wyjaśnia uczniom jakie zmiany w życiu człowieka przyniosła uprawa ziemi i hodowla zwierząt.
11. Uczniowie analizują ilustrację przedstawiającą osadę prehistoryczną. Nauczyciel zwraca uwagę na zmiany w życiu ludzi np. budowa stałych domostw, rozwój rzemiosła (tkactwo, garncarstwo) ubrania, itp.
12. Nauczyciel podsumowuje zajęcia.
13. Uczniowie rozwiązują krzyżówkę (*załącznik nr 4*).
14. Następnie z nagromadzonych materiałów (muszelki, kamyczki, mały kawałek drewna, sznurek, klej, taśma klejąca) wykonują amulety.

ZAŁĄCZNIKI

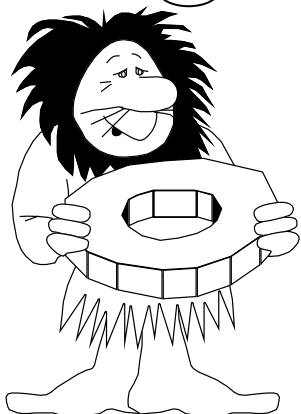
ZAŁĄCZNIK nr 1

KARTA PRACY *Etapy rozwoju człowieka*

NAZWA ŁACIŃSKA	NAZWA POLSKA	CECHY CHARAKTERYSTYCZNE	OKRES POJAWIENIA SIĘ
AUSTRALOPITHECUS			około 4 milionów lat temu
HOMO HABILIS	człowiek zręczny		
HOMO ERECTUS			około 2 miliony lat temu
HOMO SAPIENS NEANDARTALCZYK	człowiek rozumny		
HOMO SAPIENS SAPIENS	człowiek rozumny właściwy		

PODZIAŁ PREHISTORII

- ➔ paleolit czyli ..... (lub epoka kamienia łupanego),
- ➔ ..... czyli młodsza epoka kamienna (lub epoka kamienia gładzonego),
- ➔ .....,
- ➔ epoka .....

ZAŁĄCZNIK nr 2

✂-----

ZESPÓŁ nr 1

Waszym zadaniem jest przedstawienie w postaci pantomimy **scenki z życia homo habilis** – pamiętajcie o zdobytych przez niego umiejętnościach. Możecie wykorzystać zgromadzone w klasie rekwizyty.

Zadaniem pozostałych grup będzie odgadnięcie jaki etap rozwoju człowieka prezentujecie.

✂-----

ZESPÓŁ nr 2

Waszym zadaniem jest przedstawienie w postaci pantomimy **scenki z życia homo erectus** – pamiętajcie o zdobytych przez niego umiejętnościach. Możecie wykorzystać zgromadzone w klasie rekwizyty.

Zadaniem pozostałych grup będzie odgadnięcie jaki etap rozwoju człowieka prezentujecie.

✂-----

ZESPÓŁ nr 3

Waszym zadaniem jest przedstawienie w postaci pantomimy scenki z **życia neandertalczyka** – pamiętajcie o zdobytych przez niego umiejętnościach. Możecie wykorzystać zgromadzone w klasie rekwizyty.

Zadaniem pozostałych grup będzie odgadnięcie jaki etap rozwoju człowieka prezentujecie.

✂-----

ZESPÓŁ nr 4

Waszym zadaniem jest przedstawienie w postaci pantomimy scenki z życia **homo sapiens sapiens** – pamiętajcie o zdobytych przez niego umiejętnościach. Możecie wykorzystać zgromadzone w klasie rekwizyty.

Zadaniem pozostałych grup będzie odgadnięcie jaki etap rozwoju człowieka prezentujecie.

✂-----

ZAŁĄCZNIK nr 3

ZESPÓŁ nr 1

Wybierzcie spośród siebie osobę, która zaprezentuje pracę grupy.

Spróbujcie wyobrazić sobie, w jaki sposób człowiek pierwotny odkrył doczego może wykorzystać ogień. Przedstawcie w postaci krótkiego opowiadania wynik waszych przemyśleń. Pamiętajcie, że człowiek wykorzystywał ogień do przygotowywania posiłków, ogrzewania, odstraszenia zwierząt, oświetlenia jaskini

Swoje opowiadanie możecie zacząć w następujący sposób: **„Pewnego razu zobaczyłem płonące drzewo...”**

ZESPÓŁ nr 2

Wybierzcie spośród siebie osobę, która zaprezentuje pracę grupy.

Spróbujcie wyobrazić sobie, w jaki sposób człowiek pierwotny odkrył, że kamień może służyć jako narzędzie. Przedstawcie w postaci krótkiego opowiadania wynik waszych przemyśleń. Pamiętajcie że kamienne narzędzia służyły między innymi do rozcinania np. owoców lub skóry zwierząt, polowania na zwierzęta, ułatwiały wykopywanie roślin z ziemi itd. Pierwsze kamienne narzędzia wykonywano z krzemienia - nazwano je w późniejszych czasach pięściakami.

Możecie zacząć opowiadanie w następujący sposób: **„Pewnego razu podniosłem z ziemi dziwny przedmiot- kamień ...”**

ZESPÓŁ nr 3

Wybierzcie spośród siebie osobę, która zaprezentuje pracę grupy.

Spróbujcie wyobrazić sobie, w jaki sposób człowiek pierwotny uprawiał pierwsze rośliny. Pamiętajcie, że chcąc zasiać ziarno należy wcześniej spulchnić ziemię. Następnie należy przykryć ziarno ziemią. Gdy roślina dojrzeje należy zebrać ją z pola . W tym celu trzeba przygotować odpowiednie narzędzia. Ludzie pierwotni używali narzędzi z kamienia, drewna a także z metalu (brązu, żelaza). Zastanówcie się gdzie przechowywano zebrane zboże. Pamiętajcie że rolnictwo zmusiło człowieka do prowadzenia osiadłego trybu życia.

Możecie zacząć opowiadanie w następujący sposób: **„Aby zapewnić pożywienie mojej gromadzie postanowiłem, zasiać zebrane wcześniej ziarno. W tym celu...”**

ZESPÓŁ nr 4

Wybierzcie spośród siebie osobę, która zaprezentuje pracę grupy.

Spróbujcie wyobrazić sobie, w jaki sposób człowiek pierwotny udomowił a następnie hodował zwierzęta. Pamiętajcie, że pierwszym udomowionym zwierzęciem był pies, następnie owca, koza, świnia, bydło i koń. Człowiek próbował także udomowić takie zwierzęta jak antylopa czy gazela. Aby hodować zwierzęta należało zapewnić im odpowiednie warunki bytowania (np. zagrodę) oraz pożywienie.

Możecie zacząć opowiadanie w następujący sposób: **„W mojej gromadzie zajmuję się hodowlą zwierząt. To poważne zadanie Żeby hodować zwierzęta trzeba było najpierw je oswoić...”**

ZAŁĄCZNIK nr 4

	1	R	O	L	N	I	C	T	W	O									
					2	K	R	Z	E	M	I	E	Ń						
					3	W	Ł	Ó	C	Z	N	I	A						
4	A	U	S	T	R	A	L	O	P	I	T	E	K						
			5	P	O	L	O	W	A	N	I	E							
6	P	A	L	E	O	L	I	T											
			7	O	G	I	E	Ń											
			8	J	A	S	K	I	N	I	A								
9	W	E	D	R	O	W	N	Y											
			10	S	Z	A	Ł	A	S										
					11	H	A	B	I	L	I	S							
			12	P	I	E	Ś	C	I	A	K								
					13	C	Y	N	A										
					14	P	I	E	S										
			15	C	Y	W	I	L	I	Z	A	C	J	A					
			16	T	Y	G	I	E	L										

1. Zmusiło człowieka do prowadzenia osiadłego trybu życia.
2. Rodzaj kamienia służącego człowiekowi pierwotnemu do wykonywania narzędzi.
3. Rodzaj broni w postaci długiego kija zakończanego ostrym grotem.
4. Najstarszy przedstawiciel gatunku ludzkiego.
5. Jeden ze sposobów zdobywania pożywienia przez ludzi pierwotnych.
6. Inaczej starsza epoka kamienia.
7. Jedno z najważniejszych osiągnięć człowieka pierwotnego.
8. Pierwsze mieszkanie ludzi pierwotnych.
9. Człowiek pierwotny prowadził ..... tryb życia.
10. Rodzaj mieszkania ludzi pierwotnych.
11. Homo ....., czyli człowiek zręczny.
12. Jedno z pierwszych narzędzi wykonywanych z kamienia.
13. Składnik brązu.
14. Pierwsze udomowione przez człowieka zwierzę.
15. Wszystko to co człowiek osiągnął w danym okresie czasu nazywamy.....
16. Służył do wytopu miedzi.

**KARTA PRACY NA LEKCJI MUZEALNEJ
„SPOTKANIE Z ARCHEOLOGIEM”**

KARTA PRACY NA LEKCJI MUZEALNEJ		
1.	Nazwa muzeum, w którym odbywa się lekcja	
2.	Temat zajęć	
3	Najstarszy zabytek archeologiczny znaleziony w okolicach naszego miasta	
4.	Nazwy narzędzi wykonanych z kamienia	
5.	Nazwy narzędzi wykonanych z brązu	
6.	Nazwy narzędzi, przedmiotów wykonanych z żelaza	
7	Nazwy przedmiotów ceramicznych	
8	Przedstaw wybrany zabytek archeologiczny prezentowany podczas zajęć i scharakteryzuj go według punktów	
	Nazwa przedmiotu	
	Data powstania	
	Materiał, z którego został wykonany	
	Przeznaczenie przedmiotu.	
	Zdobienia ornamenty umieszczone na przedmiocie (rysunek)	
	Rysunek przedmiotu.	